

програмного забезпечення та інших ІТ-рішень); істотно знижується ступінь планування і контролю наймача за ходом виконання роботи; змінюються можливості роботодавця з притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності. Вважається, що 79 % керівників не контролюють роботу дистанційних працівників, навіть тоді, коли існує така технічна можливість.

Список використаних джерел

1. Мотина Е. В. Дистанционная работа и основные признаки трудового правоотношения //Парадигма трудового и социального права в эпоху построения постиндустриального общества: сб. науч. Трудов по итогам III междунар. науч.-практ. конф., 23- 24 окт. 2015 г. /редкол.: К. Л. Томашевский (гл. ред.) и [др.]. – Минск: Междунар. ун-т «МИТСО», 2015. – С.104- 106.
2. Общетеоретическая юриспруденция: учебный курс: учебник /под ред. Ю. Н. Оборотова. – О.: Феникс, 2011. – 436 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник /Скакун О. Ф. – 3-те видання. – К.: Алерта, 2012. – 524 с.
4. Трудове право: підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] /В. В. Жернаков, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко та ін. ; за ред. В. В. Жернакова. – Х.: Право, 2012. – 496 с.

ПОЖАРОВА О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук

НІЧНА ПРАЦЯ ЖІНОК ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ ПРАЦІ НА ПІДЗЕМНИХ РОБОТАХ: АКТИ МОП І ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Акти Міжнародної організації праці встановлюють захисні норми як відносно усіх жінок, так і спеціально відносно жінок-матерів. Один напрямок регламентації стосується нічної праці та підземних робіт. Обмеженню праці жінок у нічний час у промисловості присвячено Конвенцію МОП № 89 про нічну працю жінок у промисловості (переглянуту в 1948 році) [1] і Протокол 1990 року, що доповнює Конвенцію № 89, які не ратифіковані Україною.

Відповідно до зазначених актів, жінки, незалежно від віку, не використовуються на роботах у нічний час на державних або приватних промислових підприємствах чи в будь-яких інших філіалах, за винятком підприємств, на яких працюють лише члени однієї родини, і у випадках нездоланної сили, а також коли робота пов'язана з сировиною

чи матеріалами, які перебувають у процесі обробки і швидко псуються, і коли така нічна праця потрібна, щоб уникнути безсумнівної втрати згаданих матеріалів. Конвенція МОП № 89 не поширюється на жінок, які посідають відповідні пости адміністративного чи технічного плану, і жінок, які працюють у системі охорони здоров'я та забезпечення, котрі звичайно не займаються фізичною працею.

Протокол 1990 року до Конвенції 1948 року про нічну працю жінок [2] допускає у певних умовах і з певними обмеженнями зміну встановленої у Конвенції № 89 тривалості нічного часу та вилучення із заборони на роботу жінок у нічний час.

Заборона змін щодо нічної праці жінок, які працюють, також поширюється на додатковий період, протягом якого видається медична довідка, яка засвідчує, що така заборона необхідна для здоров'я матері та дитини у таких випадках: під час вагітності; протягом встановленого періоду після народження дитини.

У Конвенції № 171 про нічну працю 1990 року [3] (не ратифікована Україною) містяться спеціальні норми щодо регламентації роботи у нічний час працюючих жінок, у тому числі вагітних жінок і жінок, які мають дітей. Статтею 7 Конвенції передбачена необхідність вживання заходів, котрі забезпечують наявність альтернативної нічної праці роботи для працюючих жінок, які в противному разі були б змушені виконувати роботу у нічний час: а) до і після народження дитини протягом періоду тривалістю принаймні шістьнадцять тижнів, з яких не менш ніж вісім тижнів повинні передувати згодній даті народження дитини; б) протягом додаткових періодів, стосовно яких видається медична довідка, котра засвідчує, що це потрібно для здоров'я матері або дитини.

Конвенція МОП № 45 про використання праці жінок на підземних роботах у шахтах будь-якого роду 1935 року [4] (ратифікована Україною) забороняє використання жодної особи жіночої статі будь-якого віку на підземних роботах у шахтах (ст. 2). Національне законодавство може вилучати з-під згаданої заборони жінок, що обіймають керівні посади і не виконують фізичної роботи; жінок, зайнятих санітарним та соціальним обслуговуванням; жінок, які опановують курс навчання і допущені до проходження стажу в підземних частинах шахти з метою професійної підготовки; інших жінок, які повинні опускатися від часу до часу у підземні частини шахти для виконання робіт нефізичного виду.

У трудовому законодавстві України норми щодо праці жінок у нічний час та на підземних роботах містяться у главі XII «Праця жінок» чинного КЗпП. Відповідно до частини першої ст. 175 КЗпП залучення жінок до робіт у нічний час не допускається, за винятком тих галузей народного господарства, де це викликається особливою необхідністю і дозволяється як тимчасовий захід.

Обмеження, зазначені у частині першій ст. 175 КЗпП, не поширюються на жінок, які працюють на підприємствах, де зайняті лише члени

однієї сім'ї. Тобто у частині заборони роботи у нічний час положення ст. 175 КЗпП не відповідають міжнародним трудовим стандартам.

Крім того, частиною першою ст. 174 КЗпП забороняється також використовувати працю жінок на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт по санітарному та побутовому обслуговуванню).

З метою приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів необхідно змінити частину першу ст. 174 КЗпП згідно із положеннями ст. 3 Конвенції МОП № 45, а саме: зазначити в ній також жінок, які опановують курс навчання і допущені до проходження стажу в підземних частинах шахти з метою професійної підготовки, а також жінок, які повинні опускатися від часу до часу у підземні частини шахти для виконання робіт нефізичного виду.

Главою 1 «Особливості праці працівників із сімейними обов'язками» Книги четвертої проекту ТК України передбачені особливості регулювання трудових відносин за участю жінок. У статті 285 проекту ТК України повністю відтворено норми Конвенції МОП № 45. Також до Глави 1 Книги четвертої не включено норму, закріплену у ст. 175 КЗпП, про заборону залучення жінок до роботи у нічний час. Таким чином, норми проекту ТК України щодо регулювання нічної праці жінок та використання їх праці на підземних роботах в цілому відповідають міжнародним трудовим стандартам.

Список використаних джерел

1. Конвенція МОП № 89 про нічну працю жінок у промисловості (перегляну-та в 1948 році) // Конвенції та рекомендації МОП, ухвалені Міжнародною організацією праці. – Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. – Т. I: 1919-1964. – С. 449- 453.
2. Протокол 1990 року до Конвенції (переглянутої) 1948 року про нічну працю жінок // Конвенції та рекомендації МОП, ухвалені Міжнародною організацією праці. – Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. – Т. II: 1965- 1999. – С. 1417- 1418.
3. Конвенція МОП № 171 про нічну працю 1990 року // Конвенції та рекомендації МОП, ухвалені Міжнародною організацією праці. – Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. – Т. II: 1965- 1999. – С.1408- 1412.
4. Конвенція МОП № 45 про використання праці жінок на підземних роботах у шахтах будь-якого роду 1935 р. // Конвенції та рекомендації МОП, ухвалені Міжнародною організацією праці. – Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. – Т. I: 1919- 1964. – С. 228- 231.